Investigation of the motivational-value component of the professional competence of future psychologists

N. Peregoncuk

National Pedagogical Dragomanov University, Kyiv, Ukraine

ORCID 0000-0001-5965-5288

Article info

Accepted 28.02.2019

National Pedagogical
Dragomanov University, Kyiv,
Ukraine

9, Pyrogova st.
01601, Kyiv
Ukraine

nataliaperegoncuk@gmail.com

Перегончук, Н.В. (2019).
Дослідження мотиваційно-
ціннісного компоненту
професійної
компетентності майбутніх
психологів. *Fundamental and
applied researches in practice
of leading scientific schools*, 31
(1), 159–165.

Peregoncuk, N. (2019). Investigation of the motivational-value component of the professional competence of future psychologists. Fundamental and applied researches in practice of leading scientific schools, 31 (1), 159–165.

The article deals with the problem of development of professional competence of future psychologists in the modern dynamic conditions of society. The criteria and indicators of development of professional competence are determined. The components of professional competence are singled out such as: motivational-value, operative-conative, reflexive-cognitive, emotional-regulative. The motivational-value component of the professional competence of future psychologists is theoretically substantiated and empirically investigated.

Keywords: professional competence; future psychologists; structure of professional competence; motivational-value; operative-conate; reflexive-cognitive; emotional and regulatory components.

Дослідження мотиваційно-ціннісного компоненту професійної компетентності майбутніх психологів

Н.В. Перегончук

Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова, Київ, Україна

ORCID 0000-0001-5965-5288

В статті розглядається проблема розвитку професійної компетентності майбутніх психологів в сучасних динамічних умовах суспільства. Визначено критерії та показники розвитку професійної компетентності. Виокремлено компоненти професійної компетентності такі як: мотиваційно-ціннісний, операційно-конативний, рефлексивно-когнітивний, емоційно-регулятивний. Теоретично обґрунтовано та емпірично досліджено мотиваційно-ціннісний компонент професійної компетентності майбутніх психологів.

Ключові слова: професійна компетентність; майбутні психологи; структура професійної компетентності; мотиваційно-ціннісний; операційно-конативний; рефлексивно-когнітивний; емоційно-регулятивний компоненти.

Вступ

Стрімкий розвиток сучасного суспільства та трансформаційні процеси ставлять перед освітою проблему вироблення способів гармонійного поєднання інтересів особистості і суспільства при виборі освітніх стратегій. В Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012-2021 рр., зазначається, що формування і розвиток фахівця, соціально зрілої особистості, громадянина України і світу можливе за умови створення ефективної цілісної системи універсальних знань, умінь, навичок, а також досвіду самостійної діяльності і особистої відповідальності, тобто ключових компетенцій, що визначають сучасну якість змісту освіти. Компетентнісний підхід є відповіддю на такий соціальний запит сучасного суспільства, забезпечує розвиток професійної компетентності майбутнього фахівця і є показником сформованості професійних необхідних знань, умінь, навичок, якостей, цінностей і досвіду самостійності і пошуково-дослідницької роботи. Незважаючи на велику кількість досліджень, у зарубіжній науковій традиції не вироблено єдиних підходів до оцінки вимірювання професійної компетентності майбутніх психологів, створений зарубіжними авторами вимірювальний інструментарій — це особистісні опитувальники, які відображають різноманітність у розумінні сутності цього явища. Українські дослідники використовують теоретично обґрунтовані й апробовані психодіагностичні комплекси, які спрямовано на вивчення різних аспектів професійної компетентності, виходячи із визначення цього поняття та підходів до його дослідження.

Враховуючи, що дослідження професійної компетентності пов'язане з труднощами визначення єдиного розуміння самого поняття, його структурних компонентів і системи їх взаємозв'язку, можна констатувати про неузгодженість вимірювального інструментарію. Ці фактори потребують нового змісту методичної бази експериментального дослідження розвитку професійної компетентності майбутніх психологів. Отже, визначення і теоретичне обґрунтування методичної бази дослідження розвитку професійної компетентності майбутніх психологів є актуальним і потребує науково обґрунтованого підходу.

Мета

Висвітлити та обґрунтувати результати емпіричного дослідження мотиваційно-ціннісного компоненту професійної компетентності майбутніх психологів.

Завдання дослідження: розкрити критерії та показники мотиваційно-ціннісного компоненту професійної компетентності майбутніх психологів; визначити ступені виразності показників та на основі результатів охарактеризувати психологічні особливості мотиваційно-ціннісного компоненту професійної компетентності майбутніх психологів.

Методи та процедура дослідження

Основні підходи до дослідження професійної компетентності розглядаються з позицій різних

теоретичних конструктів: як певну систему знань та умінь, які визначають ефективність та успішність професійної діяльності фахівця (В. Бодров, Ж. Вірна, Г. Ложкін, О. Матеюк та ін.), як одну з індивідуальних характеристик, що визначає рівень відповідності вимогам професії, як особливий психічний стан, що дає змогу професіоналові діяти самостійно й відповідально, як набуття людиною здібностей та умінь здійснювати певні трудові функції (А. Маркова, Г. Нікіфоров, В. Потапова та ін.), як важливу складову професіоналізму (С. Максименко, Н. Пов'якель, О. Саннікова, Н. Шевченко та ін.); як здатність самостійно діяти в ситуації невизначеності для вирішення актуальних професійних або навчально-професійних проблем (Asmolov, 1995); як здатність майбутніх психологів самоорганізовуватися в сучасних динамічних умовах життя та вибудовувати власну індивідуальну стратегію оволодіння знаннями, залучаючи при цьому різних освітніх агентів (формальних, неформальних, інформальних) і як наслідок професійна компетентність є результатом самоконструювання, відповідно до власних нахилів та можливостей (Lushin, 2013).

Отже, це дає можливість визначити головні критерії розвитку професійної компетентності, які необхідно врахувати, а саме: мотивація на зміни, готовність до змін і невизначеності, самоактуалізуюча активність спрямована на саморозвиток, саморегуляція та самоорганізація, реалізація життєвих цілей у взаємозв'язку із смисложиттєвими і кар'єрними орієнтаціями, активність спрямована на результат. Виділені критерії дають можливість означити компоненти професійної компетентності майбутніх психологів, що становлять методичну базу експериментального дослідження: мотиваційно-ціннісний; рефлексивно-когнітивний; емоційно-регуляторний; операційно-конативний (Peregonchuk, 2018).

Зупинимось детальніше на дослідженні мотиваційно-ціннісного компоненту розвитку професійної компетентності майбутніх психологів.

Діагностика мотиваційно-ціннісного компонента розвитку професійної компетентності у майбутніх психологів здійснювалася за допомогою стандартизованих методик і полягала у дослідженні мотиваційної активності пов'язаної із потребою особистості в знаннях, смисложиттєвих цінностей та кар'єрних орієнтацій у поєднанні із значущими особистими і професійними цінностями і цілями, прагнення досягти і реалізувати їх у особистому та соціально прийнятному вигляді; прагненням до змін як результат динаміки суспільства та постійного оновлення інформації; конкурентоздатність як риса особистості, що допомагає швидко й безболісно адаптуватися до постійних змін суспільних умов, науково-технічного прогресу й нових видів діяльності та форм спілкування за умови збереження позитивного внутрішнього психоенергетичного потенціалу й гармонії.

Для вивчення мотиваційно-ціннісного компоненту розвитку професійної компетентності майбутніх психологів застосовувалися: методика соціально-психологічної активності особистості (Fetiskin, 2002),

Експрес-діагностика особистісної конкурентоздатності (Фетискин Н.П., конкурентоздатності (Фетискин Н.П., Козлов В.В., Мануйлов Г.М.) (Fetiskin, 2002), тест смисложиттєві орієнтації (СЖО) Д.А. Леонтьєв (Leontiev, 2000), опитувальник «Прагнення до змін» Д.О. Леонтьєв і Д.В. Сапронов вимірює прагнення до змін (Sapronov, Leontiev, 2007), «Діагностика мотиваційної структури особистості (В. Э. Мильман)» (Fetiskin, 2002), методика діагностики ціннісних орієнтацій в кар'єрі «Якоря кар'єри» (Е.Шейн, переклад і адаптація В. Чикер, В. Винокурова) (Fetiskin, 2002).

Емпіричне дослідження проводилось протягом 2017-2018 навчального року. Респондентами виступили студенти I-IV та магістратури Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (спеціальності «психологія»), Національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова (спеціальності «психологія»), Київський університет імені Бориса Грінченка (спеціальності «психологія»), загальною кількістю 546 студентів.

Результати

Застосування зазначених вище методик дало можливість виявити мотиваційну структуру студентів за такими показниками: життєзабезпечення, комфорт, соціальний статус, спілкування, загальна активність, соціальна користь (див. табл. 1,2), визначити мотиватори соціально-психологічної активності (прагнення до успіху, прагнення до влади, тенденція до афіліації) (див. табл. 3), місце пізнання та розвитку у системі смисложиттєвих (цілі життя, процес життя, результат життя, локус контролю –Я, локус контролю-життя, загальний показник осмислення життя) (див. табл. 5) та кар'єрних орієнтацій (менеджмент, професійна компетентність, автономія, служіння, виклик, підприємництво, стабільність, інтеграція стилів життя) (див. табл.), орієнтація на конкурентоздатність (див. табл.1)

Таблиця 1

Дослідження мотиваційно-ціннісного компоненту професійної компетентності майбутніх психологів

Компонент	Критерій	Показники	Методики дослідження та їх діагностичні шкали
Мотиваційно-ціннісний	Мотивація на зміни; ціннісно-сміслові орієнтації;	Мотиваційна активність; Прагнення до змін; Кар'єрні цінності; Смісложиттєві орієнтації; Конкурентоздатність.	1. Методика соціально-психологічної активності особистості (Fetiskin, 2002). 2. Експрес-діагностика особистісної конкурентоздатності (Фетискин Н.П., Козлов В.В., Мануйлов Г.М.) (Fetiskin, 2002) 3. Тест смисложиттєві орієнтації (СЖО) Д.А. Леонтьєв (Leontiev, 2000) . 4. Опитувальник «Прагнення до змін» Д.О. Леонтьєв і Д.В. Сапронова вимірює прагнення до змін (Sapronov, Leontiev, 2007) 5. «Діагностика мотиваційної структури особистості (В. Э. Мильман)» (Fetiskin, 2002). 6. Кар'єрні орієнтації «Якоря кар'єри» методика діагностики ціннісних орієнтацій в кар'єрі (Е.Шейн, переклад і адаптація В.Чикер, В. Винокурова) (Fetiskin, 2002).

Для дослідження мотиваційної структури особистості було обрано опитувальник мотиваційної структури особистості В. Мильман

Таблиця 2

Результати діагностики за методикою визначення мотиваційної структури (В. Мильман), № 546

№ з/п	Показник	N	%
1	Життєзабезпечення	0	0
2	Комфорт	3	0,55
3	Соціальний статус	31	5,68
4	Спілкування	4	0,73
5	Загальна активність	94	17,22
6	Творча активність	243	44,51
7	Соціальна користь	171	31,32

Із таблиці (2) видно, що у досліджуваних домінують показники за шкалою «творча активність» (44,51%). Такі досліджувані прагнуть використовувати власну енергію та здібності в сфері, де можна отримати творчі

результати майбутньої діяльності. Шкалу «соціальна користь» обрано 31,32% досліджуваними, такі студенти спрямовані на допомогу іншим і результатами власної діяльності вбачають в соціальній значущості. Значна

кількість досліджуваних (17,22%) обрали шкалу «загальна активність», що вказує на те, що більшість досліджуваних свою майбутню професійну діяльність розглядають як поле для вираження власної енергії та вмінь, незалежно від того в якій сфері будуть застосовані знання. Найменше виборів отримали шкали «соціальний статус» (5,68%), «спілкування» (0,73%), «комфорт» (0,55). Отримані дані вказують на відсутність прагнення у студентів до отримання уваги та визнання оточуючих, престижу, соціального статусу у суспільстві, впливу та влади, їх не турбують засоби існування в досконалих, зручних, надійних проявах, що приносять більше задоволення та не бажання приймати соціальні норми або бути такими «як усі». І зовсім не отримала виборів шкала «життєзабезпечення», що

вказує на відсутність у таких досліджуваних турботи про нагальні умови існування, прагнення забезпечити себе та своїх близьких матеріальними ресурсами життя. Ці мотиви не є пріоритетними для цих досліджуваних.

За результатами методики діагностики мотиваційної структури особистості В. Е. Мільмана було виявлено відмінності у мотиваційних структурах майбутніх психологів. Для майбутніх психологів характерна «робоча» спрямованість особистості, яка характеризується помітним перевищенням рівня розвивальних мотивів (до яких відносяться мотиви загальної і творчої активності, а також соціальної корисності) над рівнем мотивів споживання (підтримання життєзабезпечення, прагнення комфорту та соціального статусу).

Таблиця 3

Діагностика мотиваторів соціально-психологічної активності особистості

№ з	Показник	Рівні					
		Низький		Середній		Високий	
		N	%	N	%	N	%
1	Прагнення до успіху	0	0	236	43,22	310	56,78
2	Прагнення до влади	0	0	359	65,75	187	34,25
3	Тенденція до афіліації	0	0	265	48,53	281	51,47

Як видно із таблиці (3) у досліджуваних за методикою мотиваторів соціально-психологічної активності особистості, діагностовано високий і середній рівень за всіма трьома шкалами і не зафіксовано низький рівень.

Для майбутніх психологів є важливим усвідомлення екзистенціальну цінність життя "тут і тепер", здатних насолоджуватися актуальним моментом і впевнених у собі, їм не властиво витрачати час даремно. Вони вже зараз усвідомлюють життєві цілі, прагнуть реалізувати свої можливості, намагаються зробити своє життя цікавим, емоційно забарвленим і наповненим змістом. Про це свідчать високі показники за шкалою «досягнення успіху» (56,78%). Досягнення поставлених цілей, і як наслідок, задоволеність життям, неможливі без постійного саморозвитку і пізнання нового. Реалізація своїх життєвих планів і можливість здійснювати контроль над подіями, що відбуваються асоціюється у них з кар'єрним ростом і владою. Гармонія з самим собою і з оточуючими можливі тільки в ситуаціях пізнавально - розвивального характеру і переживання життєвого успіху. Заради цього вони

готові проявляти поведінкову і комунікативну гнучкість. За шкалою «тенденція до афіліації» зафіксовано у 51,47% студентів. У таких досліджуваних домінує потреба у встановленні, збереженні і зміцненні емоційних позитивних, дружніх стосунків з оточуючими людьми, які проявляються в прагненні бути в суспільстві інших людей, взаємодіяти з оточуючими, надавати допомогу, підтримку і приймати її від інших, прагнуть до особистого, емоційного зближення. це потреба тісно контактувати і взаємодіяти з близькими людьми. Тобто, такі студенти прагнуть роботи добро. У 34,25% досліджуваних обрали шкалу «прагнення до влади», що вказує на той факт, що у них домінує відкрита пізнавальна позиція до світу, висока оцінка та позитивні емоції з приводу своїх досягнень, захоплення своєю персоною, а також напруженістю щодо критики на свою адресу, так як у них домінує поверхове прагнення до самовдосконалення.

Такі дані переконливо засвідчують, що майбутні психологи надають більшу перевагу досягненню успіху, допомозі та підтримці іншим, і для них не є пріоритетним мотивом прагнення до влади.

Таблиця 4

Нормативні показники смислотитетів орієнтацій за методикою (СЖО) Д.Леонтьєва

№	Показник	Середнє значення	
		Вибірка досліджуваних	Нормативна вибірка
1	Цілі життя	29,68	38,91
2	Процес життя	30,85	35,95
3	Результат життя	27,41	29,83
4	Локус контролю – Я	20,99	24,65
5	Локус контролю – життя	28,82	34,59
6	ЗП осмислення життя	128,92	120,36

У таблиці 4 наведені середні значення та стандартні відхилення за загальним показником СЖО і субшкалами, які ми порівнювали з даними Д.А. Леонтьєва, отриманими ним на вибірці 200 чоловік у

віці від 18 до 29 років. Всі дані у нашій вибірці нижчі за середні значення по Д.А. Леонтьєву і тільки за шкалою «загальний показник осмислення життя» у досліджуваних показники вищі середніх значень. Цей

факт свідчить про розвинену самосвідомість студентів, здібностей самоаналізу, саморегуляції поведінки, самостійності, відповідальності, прийняття рішень. Отже, не дивлячись на те, що за всіма шкалами зафіксовані нижчі показники за середні значення, за шкалою «загальний показник осмислення життя» значення вищі за нормативну вибірку. Такі дані є

суперечливими, і на нашу думку, потребують психологічного втручання і супроводу для студентів, так як і постановка цілей і досягнення результату відіграють визначальну роль при оволодінні майбутньою професією та розвитку професійної компетентності.

Таблиця 5

Рівні сформованості смисложиттєвих орієнтацій за методикою СЖО (Д. Леотьяєва)

№ з/п	Показник	Рівні					
		Низький		Середній		Високий	
		N	%	N	%	N	%
1	Цілі життя	433	79,30	113	20,70	0	0
2	Процес життя	309	56,59	230	42,12	7	1,28
3	Результат життя	176	32,23	331	60,62	39	7,14
4	Локус контролю – Я	363	66,48	116	21,25	67	12,27
5	Локус контролю – життя	329	60,26	175	32,05	42	7,69
6	ЗП осмислення життя	81	14,84	263	48,17	202	37

Із таблиці 5 видно, що високі показники за шкалою «цілі життя» відсутні, середній рівень виявлено у 20,70% і низький рівень у 79,30% досліджуваних. Низькі та середні показники за шкалою «цілі життя» свідчать про несформованість цілеспрямованості, відсутність в житті досліджуваних цілей у майбутньому, які надають життю осмисленість, спрямованість і тимчасову перспективу. За шкалою «процес життя» у більшості студентів зафіксовано низький рівень (56,59%) і середній рівень (42,12%) і тільки у 7% - високий рівень. Очевидно, що цій групі досліджуваних характерним є незадоволеність своїм життям в сьогоденні, сприйняття процесу свого життя як нецікавого, емоційно ненасиченого і ненаповненого змістом. І тільки, незначна частина студентів керуються уявленням про те, що єдиний сенс життя полягає в тому, щоб жити. За шкалою «результат життя» високий рівень виявлено у 7,14%, досліджуваних і у 60,62% - середній рівень, ці дані свідчать, що вони задоволені прожитою частиною життя, оцінюють пройдений відрізок життя та визначають наскільки продуктивним і осмисленим воно є. Низький рівень виявлено у 32,23% досліджуваних.

За шкалою «Локус контролю-Я» високий рівень виявлено у 12,27% досліджуваних, середній рівень – у 21,25%, низький рівень – у 66,48%, досліджуваних. Отримані результати вказують, що більшість студентів несформоване уявлення про себе як про сильну особистість, відсутня свобода вибору, щоб будувати своє життя відповідно до своїх цілей та контролювати події власного життя.

За шкалою «Локус контролю - життя» високий рівень виявлено у 7,69%, середній рівень – у 32,05%, низький рівень – у 60,26% досліджуваних. Як видно із отриманих даних, переважають показники низького рівня, що свідчить про те, що у цій групі досліджуваних нехарактерно контролювати своє життя, вільно приймати рішення і втілювати їх у життя. І тільки нечисельна група досліджуваних переконані в тому, що життя людини підвладне свідомому контролю.

За шкалою «загальний показник осмислення життя» високий рівень виявлено у 37% досліджуваних, середній рівень – 48,17%, низький рівень – 14,84%. Отримані дані, вказують, що третина студентів орієнтуються на осмисленість життя, усвідомлюють цілі і незалежні від думки інших, тобто вільні у виборі і довіряють власним відчуттям.

Таблиця 6

Рівні сформованості прагнення до змін за опитувальником «Прагнення до змін»

Д.О. Леонтьєв і Д.В. Сапронова

№ з/п	Показник	Рівні					
		Низький		Середній		Високий	
		N	%	N	%	N	%
1	Прагнення до змін	23	4,21	427	78,21	96	17,58

Як видно із таблиці, високий рівень виявлено у 17,58% досліджуваних, середній рівень – 78,21%, низький рівень – 4,21%. Отримані дані свідчать, що у більшості досліджуваних виявлена здатність до

прийняття змін в житті, готовність активно їх привносити та усвідомлено йти на ризик. Труднощі вони сприймають як можливість здобути нові знання і необхідність для подальшого розвитку.

Таблиця 7

Рівні сформованості ціннісних орієнтацій в кар'єрі за опитувальником «Якорі кар'єри (Э.Шейна, переклад і адаптації В. Чикер, В. Винокурова)

№	Показник	N	%
1	Менеджмент	10	1,83
2	Професійна компетентність	37	6,78
3	Автономія	23	4,21
4	Служіння	40	7,33
5	Виклик	31	5,68
6	Підприємництво	74	13,55
7	Стабільність	55	10,07
8	Інтеграція стилів життя	276	50,55

Із отриманих результатів видно, що найбільше виборів отримала шкала «інтеграція стилів життя» (50,55%), «підприємництво» (13,55%), «стабільність» (10,07%). Отримані дані свідчать про те, що студенти орієнтуються на інтеграцію різних сторін свого життя цінують своє життя в цілому і прагнуть його збалансувати, вбачають у своїй професії можливість власної реалізації та заробітку і при цьому для них важливим є стабільність та передбачуваність. Приблизно однаково розподілилися показники за шкалами «професійна компетентність» (6,78%), «служіння» (7,33%), «виклик» (5,68%). Отримані дані,

можна пояснити таки чином, що досліджувані цієї групи орієнтовані на оволодіння професійною компетентністю, а непередбачувані та динамічні умови життя розглядають як спосіб збагачення власного досвіду і готові допомагати іншим. Найнижчі показники зафіксовано за шкалою «менеджмент» (1,83%) і «автономія» (4,21%). Результати можна проінтерпретувати таким чином, що такі студенти орієнтовані здебільшого на інтеграцію зусиль інших, ніж власних, при чому зберігаючи власну незалежність їм складно при опануванні професійної майстерності та досягненні успіхів (Peregonchuk, 2018).

Таблиця 8

Рівні сформованості конкурентоздатності

№ з/п	Показник	Рівні					
		Низький		Середній		Високий	
		N	%	N	%	N	%
1	Конкурентоздатність	443	81,14	103	18,86	0	0

Із таблиці 3.1. видно, що у майбутніх психологів домінує низький рівень особистісної конкурентоздатності майбутніх психологів. Ці дані вказують на той факт, що студенти не актуалізують свій особистий та професійний потенціал для досягнення успіху в умовах конкурентної боротьби. А відсутність показників високого рівня, може вказувати, що особистісні і професійні якості у них наявні для успішного вирішення професійних життєвих завдань в умовах вимог і запитів держави, роботодавців, ринку праці, суб'єктів освіти і самого фахівця, але через низька затребуваність потенціалу і доцільності вкладення ресурсів в накопичення професійного потенціалу, вони себе не проявляють як конкурентоздатні особистості. Можна припустити, що однією із причин є нездатність швидкого реагування вузівських систем підготовки до темпів зміни актуальності професійних знань, що диктуються запитом суспільства та впливають на міру відповідності професійної готовності майбутнього фахівця, і як наслідок на його закріплення на ринку праці. Незначні і показники зафіксовані у студентів за середнім рівнем (18,86%), це може вказувати на той факт, що за умови появи обставин конкурентного

середовища і студенти усвідомлюють доцільність вкладення власних ресурсів вони здатні проявляти себе як конкурентоздатні особистості.

Така ситуація, з одного боку, активізує студентів підвищувати інформаційну обізнаність про вимоги роботодавця і оцінювати необхідність нарощування своєї професійної підготовки (в умовах відсутності гарантії доцільності вкладених ресурсів, а з іншого спонукає вузи реагувати на цей дисбаланс і вносити корективи в технології професійної підготовки і психологічного супроводу студентів).

Висновки

Таким чином, дослідження розвитку професійної компетентності майбутніх психологів дозволив виокремити мотиваційно-ціннісний, рефлексивно-когнітивний, операційно-конативний та емоційно-регулятивний компоненти. Теоретичний аналіз дозволив встановити такі показники мотиваційно-ціннісного компоненту як: мотиваційна активність, прагнення до змін, смисложиттєві орієнтації, кар'єрні цінності, конкурентоздатність, мотиваційна структура

особистості. Емпіричне дослідження за даними показниками показав, що не всі показники мотиваційно-ціннісного компоненту розвинені на достатньому рівні. Такий показник, як конкурентоздатність не сформований у студентів на високому рівні, прагнення до змін найвищі показники зафіксовано за середнім рівнем, недостатньо сформованими виявилися показники за шкалами кар'єрних орієнтацій «менеджмент», «виклик», «автономія» та смисложиттєвих орієнтацій «цілі життя», «процес життя», «результат життя». За результатами методики діагностики мотиваційної структури особистості встановлено «робоча» спрямованість особистості, яка характеризується помітним перевищенням рівня розвивальних мотивів (до яких відносяться мотиви загальної і творчої активності, а також соціальної корисності) над рівнем мотивів споживання (підтримання життєзабезпечення, прагнення комфорту

та соціального статусу). Отже, дослідження мотиваційно-ціннісного компоненту розвитку професійної компетентності майбутніх психологів дає підставистверджувати, що сучасним студентам не притаманні прагнення до змін, вони не вступають у конкуренцію задля досягнення успіху, прагнення до влади та соціальний статус не є провідними мотивами для них. Освіченість розглядається студентами як інструмент досягнення важливих цінностей, що не завжди прямо пов'язане із ставленням до розвитку і пізнання як мети чи пізнання як потреби. Зважаючи на виявлені особливості мотиваційно-ціннісного компоненту професійної компетентності майбутніх психологів, можна окреслити перспективи організації навчального процесу у закладах вищої освіти: підтримка та розвиток внутрішньої мотивації студентів, орієнтація на цілі життя та розвиток кар'єрних цінностей в умовах сучасного динамічного та конкурентного середовища.

Література / References

- Asmlov A.G. (1995) Strategy of development of variable education: myths and reality. Magistr. (1). 47-53. [in Russian].
- Асмолов А.Г. (1995) Стратегия развития вариативного образования: мифы и реальность. Магистр. (1). 47-53.
- Leontiev D.A. (2000) Test the meaning of life orientation (LSS). 2nd ed. - M: Meaning, 18 p [in Russian].
- Леонтьев Д.А. (2000) Тест смысложизненных ориентации (СЖО). 2-е изд. М.: Смысл, 18 с.
- Lushin P. V. (2014) "Hybrid life": about the peculiarities of self-organization and psychological assistance during the transition period. Methodical materials for the author's course "Psychological assistance of a person in a transition period". Theory and practice of psychotherapy. (4). 57-62. [in Russian].
- Лушин П. В. (2014) «Гибридная жизнь»: об особенностях самоорганизации и психологической помощи в переходный период. Методические материалы к авторскому курсу «Психологическая помощь личности в переходной период» Теория и практика психотерапии. (4). 57-62.
- Lushin P. V. (2013) Ecological assistance to the individual in the transition period: ecofacilitation: monograph Kiev. 296 p. [in Russian].
- Лушин П. В. (2013) Экологическая помощь личности в переходный период: экофасилитация: монография. Киев. 296 с.
- Sapronov D. V., Leontiev D. A. (2007) *Personal dynamism and its diagnosis. Psychological diagnosis. (1). 66-68. [in Russian].*
- Сапронов Д. В., Леонтьев Д. А. (2007) Личностный динамизм и его диагностика. *Психологическая диагностика. (1). 66-68.*
- Fetiskin N.P. (2002) Socio-psychological diagnosis of personal development and small groups. / N.P. Fetiskin, V.V. Kozlov, G.M. Manuilov - M.: Publishing House of the Institute of Psychotherapy, 490 p. [in Russian].
- Фетискин Н.П. Социально-психологическая диагностика развития личности и малых групп. / Н.П. Фетискин, В.В. Козлов, Г.М. Мануйлов. М.: Изд-во Института Психотерапии, 2002. 490 с.
- Peregonchuk, N.V. (2018). Indicators of professional competence development of future psychologists Fundamental and applied researches in practice of leading scientific schools, 29 (5), 77-82. [in English].
- Peregonchuk, N.V. (2018). Indicators of professional competence development of future psychologists Fundamental and applied researches in practice of leading scientific schools, 29 (5), 77-82
- Peregonchuk N.V (2018) Development trend in pedagogical and psychological science the experience of countries of Eastern Europe and prospects of Ukraine: monograph / edited by author. Riga Latvia: "Baltja Publishing". 644c. [in English].
- Peregonchuk N.V (2018) Development trend in pedagogical and psychological science the experience of countries of Eastern Europe and prospects of Ukraine: monograph / edited by author. Riga Latvia: "Baltja Publishing". 644c.